

BUXORO MADANIY MEROSI VA ZAMONAVIY TA'LIM TEXNLOGIYALARINING O'RNI.

X.Q.SULTONOV

Toshkent farmatsevtika instituti, Toshkent shahri

O'zbekiston Respublikasi.

Elektron pochta: sultonovhusanboy08@mail.com

Tel. raqam: + 998901137071

Annotatsiya

Buxoro shahrining boy madaniy merosi va uni zamonaviy ta'lim tizimiga integratsiya qilish masalalari yoritiladi. XXI asr ta'limida nafaqat nazariy bilim, balki tarixiy-madaniy qadriyatlarni chuqur o'rganish ham dolzarb hisoblanadi. Buxoro misolida madaniy meros obidalari, qadimiy qo'lyozmalar, adabiy va ilmiy maktablarning boy an'analari ta'lim jarayoniga tatbiq etish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Tadqiqotda innovatsion pedagogik texnologiyalar, jumladan, raqamli platformalar, virtual ekskursiyalar, gamifikatsiya va interaktiv o'qitish usullaridan foydalanishning samaradorligi tahlil qilinadi. Shuningdek, talabalarda milliy identitetni mustahkamlash, tanqidiy va kreativ fikrlashni rivojlantirishda madaniy merosdan foydalanishning ahamiyati asoslanadi. Maqolada Buxoro davlat universiteti ta'lim amaliyotida qo'llanilgan ilg'or tajribalar ham keltiriladi.

Kalit so'zlar: madaniy meros, zamonaviy ta'lim, pedagogik texnologiyalar, integratsiya, innovatsion yondashuv, milliy identitet, raqamli ta'lim, virtual ekskursiya, gamifikatsiya.

Kirish: Buxoro Markaziy Osiyoning qadimiy madaniy markazlaridan biri sifatida ko'p asrlar davomida ilm-fan, ma'rifat va diniy tafakkur taraqqiyotida muhim o'rin egallab kelgan. Buxoro amirligi davrida shakllangan boy ma'naviy-intellektual muhit, madrasa ta'lim tizimi, me'moriy obidalar va qo'lyozma merosi hududning yuksak sivilizatsion

salohiyatidan dalolat beradi. Buxoro nafaqat siyosiy markaz, balki islomiy ilm-fan, fiqh, falsafa va adabiyot rivojlangan yirik ilmiy maskan sifatida tanilgan.

Globalashuv va raqamli transformatsiya sharoitida madaniy merosni asrash, tadqiq etish hamda uni zamonaviy ta'lim tizimi bilan integratsiyalash dolzarb masalaga aylanmoqda. Zamonaviy ta'lim jarayonida tarixiy-madaniy merosdan foydalanish yosh avlodning milliy o'zlikni anglashini kuchaytiradi, tarixiy tafakkurini boyitadi va ma'naviy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalaydi.

Shu bilan birga, innovatsion pedagogik texnologiyalar, raqamlashtirish jarayonlari va interfaol metodlar Buxoro madaniy merosini keng ilmiy muomalaga kiritish imkonini bermogda. Mazkur maqolaning maqsadi — Buxoro madaniy merosining tarixiy va ma'naviy ahamiyatini ilmiy asosda tahlil qilish hamda uni zamonaviy ta'lim tizimi bilan integratsiyalash mexanizmlarini yoritishdan iborat. Shuningdek, madaniy merosni ta'lim jarayoniga samarali tatbiq etishning nazariy-uslubiy jihatlari hamda amaliy imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Tadqiqot natijalari: Buxoro madaniy merosini zamonaviy ta'lim jarayoniga integratsiyalash bo'yicha olib borilgan ilmiy tahlillar quyidagi natijalarni ko'rsatdi:

1. Madaniy merosning ta'limiy salohiyati aniqlandi. Buxorodagi me'moriy obidalar, qo'lyozmalar, madrasa an'analari va tarixiy-ma'rifiy maktablar o'quv jarayonida tarix, adabiyot, san'atshunoslik va madaniyatshunoslik fanlari mazmunini boyitishda muhim manba bo'lib xizmat qilishi asoslandi.
2. Integratsiyalashgan o'qitish modeli samaradorligi tasdiqlandi. Madaniy meros obyektlarini dars jarayoniga interfaol metodlar, loyihaviy ta'lim va raqamli texnologiyalar orqali kiritish o'quvchilarning mustaqil fikrlashi va tarixiy tafakkurini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi.
3. Raqamlashtirish jarayonining ahamiyati belgilandi. Tarixiy manbalar va me'moriy obidalar haqidagi ma'lumotlarni elektron platformalar, virtual ekskursiyalar va multimediya vositalari orqali taqdim etish ta'lim sifati va qamrovini oshirish imkonini bermogda.

4. Milliy o'zlik va ma'naviy qadriyatlarni shakllantirishga ta'siri isbotlandi. Madaniy meros asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarda vatanparvarlik, tarixiy xotira va madaniy identifikatsiyani mustahkamlashga xizmat qilishi ilmiy jihatdan asoslandi.

5. Tizimli yondashuv zarurligi aniqlandi. Madaniy merosni ta'limga integratsiyalash samaradorligi davlat siyosati, o'quv dasturlari va ilmiy-metodik ta'minot bilan uzviy bog'liq ekanligi qayd etildi.

Umuman, tadqiqot natijalari Buxoro madaniy merosining zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion va integrativ yondashuv asosida qo'llanishi ta'lim samaradorligini oshirish hamda ma'naviy-ma'rifiy tarbiyani kuchaytirishda muhim omil ekanligini ko'rsatdi.

Xulosa

Buxoro madaniy merosi ko'p asrlik ilmiy, me'moriy va ma'naviy qadriyatlarni o'zida mujassam etgan holda milliy va umuminsoniy sivilizatsiya taraqqiyotida muhim o'rin egallaydi. Tarixiy obidalar, qo'lyozma manbalar, madrasa an'analari va ma'rifiy maktablar bugungi kunda ham ta'lim jarayoni uchun boy ilmiy-manaviy resurs bo'lib xizmat qilmoqda.

Zamonaviy ta'lim tizimi sharoitida madaniy merosni integratsiyalash o'quv jarayonining mazmunini boyitish, yosh avlodda tarixiy tafakkur va milliy o'zlikni anglashni shakllantirishga xizmat qiladi. Innovatsion pedagogik texnologiyalar, raqamlashtirish va interfaol metodlar orqali Buxoro merosini ta'lim amaliyotiga tatbiq etish ta'lim samaradorligini oshiradi hamda nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlaydi. Shu bois, Buxoro madaniy merosini zamonaviy ta'lim bilan uzviy integratsiyalash ilmiy-nazariy va metodik jihatdan asoslangan holda amalga oshirilishi zarur.

Bu jarayon nafaqat tarixiy-madaniy qadriyatlarni asrash va targ'ib etishga, balki barkamol, ma'naviy yetuk va ijtimoiy mas'uliyatli shaxsni shakllantirishga ham xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Атовуллаев С. XIX асрнинг иккинчи ярми – XX аср бошларида Бухоро амирлиги аҳолисининг этник таркиби // ҚарДУ хабарлари: илмий-назарий, услубий журнал. –

- Қарши : Қарши давлат университети, 2022. – Б. 11–14. 2. Жабборов И. М. Ўзбек халқи этнографияси. – Тошкент : Фан, 1994. – 320 б.
3. Тураева Г. Б. Sukhareva's research on population statistics in Bukhara (on the example of Persians-Iranians) // American Journal of Social and Humanitarian Research. – 2022. – Т. 3, № 6. – С. 381–384.
4. Тўраева Г.Б. XIX аср охири - XX аср бошларида Ўрта Осиё халқлари этнографияси тарихшунослиги – рус шарқшунослиги мисолида / "Хоразм Маъмун академияси ахборотномаси: илмий журнал.-№1 Б-132-135. (70), Хоразм Маъмун академияси, 2021 й. – 314 б. – Босма нашрнинг электрон варианты - <http://mamun.uz/uz/page/56>
5. То'раева Г.В .XIX asrda Buxoro amirligi aholisi etnografiyasining rus elchi va sayyohlari asarlarida o'rganilishi /SURXONDARYODA ILM VA FAN /Ilmiy-innovatsion jurnal №1/2020
6. Гули Бахритдиновна Тўраева, Феруза Холмаматовна Ўтаева, Нилуфар Ахматовна Жумаева О.А.СУХАРЕВА ТАДҚИҚОТЛАРИДА БУХОРО ТАРИХИ ВА ЭТНОГРАФИЯСИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ 2021/Scientificprogress Ўзбекистон
7. То'раева Г. В. О.А.Suxareva Tarixchi-etnograf olima. Вестник Института сокровищница наука.-2019 Тожикистон. 443-447бетлар
8. Вамбери А. Бухоро ёхуд Мовароуннахр тарихи. – Тошкент : Info Capital Group, 2019. – 368